

9. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. ЗВО. 3-є вид. змін. й доп. Тернопіль: ТНЕУ. 524 с.

*Кузишин Р.М.
студент юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: д.ю.н., професор,
завідувач кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права ТНЕУ
Гречанюк С.К.*

РОЛЬ ЗМІ В РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ, ДЕМОКРАТІЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Чим більш розвинутим є громадянське суспільство, тим легше громадянам захищати свої інтереси, тим більшими є їхні можливості щодо самореалізації в різних сферах суспільного життя і тим меншою є небезпека узурпації політичної влади тими чи іншими її органами або окремими особами. Відстоюючи матеріальну й духовну незалежність людини від держави, домагаючись правової гарантії такої незалежності захисту приватних і суспільних інтересів людей, громадянське суспільство активно сприяє процесам політичної демократизації, набуття державою ознак держави правової. Рівновага між громадянським суспільством і державою є важливим фактором стабільного демократичного розвитку, а порушення її веде до гіпертрофії владних структур, відчуженості і політичного безсилля народу.

Тому, у ситуації політичної і адміністративної реформи в Україні, громадянське суспільство перетворюється на основну «дійову особу». Держава може ініціювати перехід до нової адміністративної структури, яка має своєю одиницею громаду, однак поки сама громада не візьме ситуацію в свої руки, центральні органи влади ніколи не зможуть підмінити її функції хоча б тому, що не можуть бути обізнаними з усіма обставинами місцевої влади. Громадянське суспільство ж виявляється набагато ближчим до життєвого світу громади. Зміни на регіональному рівні автоматично ведуть до змін у політичній системі, адже нарешті після давно проголошеного відходу від командно-адміністративної системи центральні органи влади реально передадуть частину повноважень, які їй не властиві, регіональній владі, причому, саме владі демократичній [1, с. 12-13].

Однак, з іншого боку, громадянське суспільство залежить від держави і не може набути розвинених форм в умовах політичного насильства й тиранії. Через те зворотній зв'язок у стосунках громадянського суспільства і правової держави – дуже важливий. Визнаючи автономність громадянського суспільства, правова держава має реагувати на запити й потреби асоційованого громадянства, видавати відповідні законодавчі акти та слідувати за їх виконанням, іншими словами, вона повинна створити ситуацію правової захищеності громадян, сформувані сприятливе правове поле для діяльності створюваних ними громадських інститутів. Захищеність конституційних прав є фундаментальною умовою автономності громадянського суспільства і захистом проти беззаконного правління. Тому

важливою є не лише роль держави, але й роль політичних партій, які в умовах багатопартійності здійснюють «внутрішній» політичний контроль за дотриманням державою інтересів громадянського суспільства: опозиційні партії контролюють провладні і навпаки. Саме тому закономірно виникають розгалужені зв'язки політичних партій з громадянським суспільством – різноманітними неурядовими і неприбутковими організаціями та іншими громадськими організаціями. Дехто з дослідників зараховує до складу громадянського суспільства і самі політичні партії як виразники різних громадських інтересів.

Динамічні процеси, що відбуваються в Україні та характеризуються реформуванням політичної системи суспільства, активно впливають і на засоби масової інформації, докорінно змінюючи розуміння їх ролі в процесі розбудови сучасної правової української держави та розвитку її громадянського суспільства. Це, в свою чергу, призводить до ускладнення функцій ЗМІ в Україні. Неоднозначні зміни в українському суспільстві віддзеркалюються також у суперечливому характері впливу ЗМІ на процеси демократизації.

Ось чому саме зараз вкрай необхідно визначити умови, за яких засоби масової інформації можуть виконувати функції впливового чинника демократичного розвитку, запропонувати конкретні заходи, які здатні забезпечити становлення в Україні такої моделі взаємодії політичної та медіа-систем, що сприятиме консолідації та демократизації суспільства.

На жаль, але і на даному етапі можна констатувати, що в Україні діє авторитарна модель взаємодії політичної та медіа-систем, ознаки якої вбачаються в тому, що: 1) залишається потужним державний контроль над системою ЗМІ, в тому числі над її недержавною складовою; 2) функції ЗМІ підпорядковані інтересам забезпечення впливу держави та залежних від неї власників ЗМІ на суспільство; 3) мінімізовано дієвість ЗМІ як інструменту критики та контролю за владними інститутами, як каналу комунікаційного діалогу між населенням та владою; 4) наявна нерівність можливостей доступу до інформації між різними групами населення.

Для подолання негативних тенденцій та надання українським засобам масової інформації можливості повною мірою виконувати функцію комунікації, що є необхідною складовою консолідації та гуманізації суспільства і розвитку демократії, слід негайно вжити заходів по формуванню в Україні соціально-відповідальної моделі взаємодії політичної та медіа-систем, яка відповідає потребам та політичній культурі суспільства:

1) запровадити у життя демократичні механізми регуляції та саморегуляції ЗМІ;

2) завершити роздержавлення засобів масової інформації шляхом створення суспільного телебачення та радіомовлення;

3) здійснити демонополізацію ЗМІ, засобів технічного забезпечення їх виробництва, доставки преси, трансляції телерадіопрограм;

4) забезпечити суспільну підтримку вільної незалежної преси;

5) сприяти прискореному розвитку української складової мережі Інтернету [2, с.213].

Список використаних джерел

1. Чувардинський О.Г. Громадянське суспільство в Україні: становлення, функціонування, перспективи розвитку: автореф. дис... докт. політ. наук: 23.00.02. Львів, 2009. 35 с.
2. Кипич І.В. Роль ЗМІ в розвитку правової держави, демократії та громадянського суспільства в сучасній Україні. Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. пр. Одеса: Юрид. л-ра, 2012. Вип. 67. С. 210-213.

Кузь М.І.
студентка магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ
Зайцева-Калаур І.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЗМІНИ УМОВ ДОГОВОРУ» В ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

У період дії договору, з огляду на стрімку зміну ринкових умов, економіки, законодавства держави, можуть виникнути певні обставини, які істотно впливають на порядок виконання умов договору. У зв'язку зі впливом вказаних змін на порядок виконання зобов'язань, визначених договором, виникає необхідність у межах дії договору внести зміни до окремих його умов. Зміна договору означає, що за збереження його сили в цілому та чи інша умова або деякі з них, у тому числі пов'язані з виконанням договірних зобов'язань, формулюються по-новому порівняно з тим, як це було зафіксовано спочатку під час укладення договору.

Порядок зміни умов договору передбачено положеннями Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [1]. Разом з тим, поняття «зміна договору» чи «зміна умов договору» не знаходять відображення в нормах ЦК України, що призводить до ситуації наявності механізму регулювання договірних правовідносин за відсутності фундаментального поняття, що можна вважати прогалиною сучасного цивільного законодавства.

Так, відповідно до ст. 651 ЦК України зміна договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено законом або не передбачено самим договором. Тобто для внесення змін у чинний договір необхідна згода сторін та належне оформлення цієї угоди.

Можливість внесення змін у договір за згодою сторін зумовлюється одним із принципів цивільного права – принципом свободи договору, з огляду на який сторони договору на свій розсуд можуть укласти, розірвати договір, а також вносити до нього відповідні зміни. Учасники договірних відносин можуть у будь-який час домовитися про внесення змін чи доповнень до умов договору. Договір буде вважатися зміненим із моменту укладення угоди сторонами про його зміну та надання цій угоді належної форми.

Зміни договірних правовідносин відображається у збереженні договірних зв'язку між контрагентами з певним корегуванням обсягу їх прав та обов'язків, що може відбуватися у різних формах. Загалом така зміна